

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

החלפת עבודה ומקום עבודה ליולדת

תיק ממונות מס' 1773-עא

(מהד' כב תמוז)

נושא הדיון

גב' א' עבדה כמנהלת מכירות בחנות של ב'. כשיצאה א' לחופשת לידה סגר ב' את החנות בגלל בעיות תקציב, והדבר נודע לא' לפני תום חופשת הלידה שלה. ב' הציע לה עבודה אחרת אצלו במקום אחר, וא' לא הסכימה. הצדדים חלוקים ביניהם אילו עבודה הציע לה, ב' טוען שהציע לה כמה עבודות וביניהן - כך לפי זכרונו - גם עבודת מזכירה במפעל חסד שיש לו במקום אחר, וא' מכחישה בטענת ברי שלא הציע לה עבודת מזכירות - שאילו כן היתה מקבלת זאת ברצון - כי אם מוכרת עלונים בדוכן פתוח בתחנה המרכזית, או לעבוד כמשכנעת בטלפון, ושתי עבודות אלו היא דחתה, הראשונה משום חוסר צניעות, והשניה משום פחיתות ועבודה שאינה מתאימה לה, ומקרה כזה גם אצל עובד רגיל נחשב הדבר להרעת תנאי עבודה, וגם אילו התפטרה מעצמה היה לזה דין של פיטורים, ק"ו ביולדת שמתחשבים במצבה יותר. זאת ועוד, היא לא הודיעה על פיטורים, אלא שמקום העבודה שלה נסגר, וזה כפיטורים. ב' אינו מכין את סירובה של א' לעבודות אלו.

משסירבה א' להיענות להצעות העבודה החילופיות שילם לה ב' פיצויי פיטורין בתשלומים. א' תובעת מכתב פיטורין וכן תשלום משכורת עבור 60 יום שלאחר תום חופשת הלידה, כמתחייב - לטענתה - עפ"י חוק עבודת נשים, וכן עוד תביעות שכר שלא שולמו לה לטענתה במשך השנים.

ב' טוען שלא פטר אותה אלא היא התפטרה מעצמה בכך שלא הסכימה לעבוד בעבודות אחרות שהציע לה, ולכן לא יכתוב לה מכתב פיטורין, אך מוכן לכתוב שהעובדת התפטרה וקבלה פיצויי פיטורים. כמו כן לא ישלם לה עבור 60 יום נוספים. על תביעות השכר הנוספות משיב ב' שחייבו השכר נעשה כחוק ע"י מנה"ח.

פסק דין

דינה של א' כמפוטרת ע"י ב', ועל ב' לשלם לה שכר עבור 45 יום מתום חופשת הלידה שלה כחוק, ולכתוב לה מכתב פיטורין.

(-) מרדכי אהרן היילר

(-) מרדכי אייכלר

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדין

העברת עובד לעבודה אחרת או למקום עבודה אחר.

תשובה

בגמ' ז"מ עו א': ואמר רבא האי מאן דאגר אגורי לעבדתא ואלים עבדתא בפלגא דיומא, אי אית ליה עבדתא דניחא מיניה יהיב להו, א"כ דכוותה מפקד להו, דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן וכו'. וכן פסק הרמב"ם שכירות פי"ט ה"ו ושו"ע סי' שלה סעי' א'. וכן הוא בתוספתא ז"מ פי"ז סוף ה"ב. וזריש ה"ב סס: השוכר את הפועל לחרוש לא יאמר לו בא ונכש, לנכש לא יאמר לו בא וחרוש, לחרוש בשדה זו לא יאמר לו בא וחרוש בשדה אחרת, לנכש בשדה זו לא יאמר לו בא ונכש בשדה אחרת וכו'.

וביאר בחזון יחזקאל סס דהא דתני לקמן רשאי צעה"צ לשנותו למלאכה קלה, היינו דוקא אי שלים עבדתא בפלגא דיומא, אבל בתחילת היום אינו יכול לשנותו למלאכה אחרת, דאיכא דניחא ליה במלאכה זו אע"פ שהיא כבדה מפני שהוא רגיל בה יותר משהוא רגיל במלאכה הקלה ממנה או מפני סיבה אחרת (ועיי' מחלוקת הראב"ד בהשגות והרמב"ן בספר הזכות על הרי"ף גיטין עד צ (דף לו א) מדפי הרי"ף) אם הטעם מאוס שהתחיל במלאכה וזכה בשכרו, או מאוס שצעה"צ היה לריך להתנות, עיי"ש).

ואם נאנס השוכר בעבודה הראשונה אם יכול לתת לו מלאכה אחרת, כגון ששכר מלמד לבנו ומת הבן, פסק בשו"ת מהר"ם בר"צ סי' תשמט, ושו"ת הרשב"א ח"ו סי' תקטו, ומרדכי ז"מ סי' שמו, ותשו' מיימוני לספר קנין סי' ל', שרשאי להעמיד לו תלמיד אחר שטוב כמו הראשון ושאינו קשה בלימודו יותר מן הראשון או יותר טוב ממנו, ואין המלמד יכול לומר אין אני רוצה אלא בתלמיד זה דוקא, אבל אינו יכול ליתן לו אחר שהוא גרוע מן הראשון, ובטופר נותן לו מלאכה לכתוב כוותיה אבל מלאכה כבדה מן הראשונה לא יעשה, ואם לא העמיד לו אחר ישלם לו כל שכרו. ועיי' מרדכי סס סי' שנו שרצינו יואל הסתפק כשמצרכו ללמד תלמיד אחר שהוא טוב כמו הראשון אם מפסיד שכרו, עיי"ש. ורי"ן נכ"ט ח"ג פסק דאינו יכול לכוף למלמד שימאוד אחר במקום בנו כי לא כל התלמידים שווים, ויכול לומר הראשון נוח לו והבני קשה ממנו, שהייתי נכסה למלמד לאחד יותר מזה, וכן הוא בשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן

סי' א, ושו"ת הרדב"ז ח"א סי' רפה, אמנם בשו"ת מהרי"ק סי' קיב ענף ב כמהר"ס. והרמ"א בשו"ע סי' שלה סעי' א הביא שתי הדעות והכריע כמהר"ס, ועיי"ש בסמ"ע ס"ק ה בציאור המחלוקת.

בנידון דידן נסגרה החנות של צ' בגלל צעיות תקליב, והרי זה כמו מת צנו שפסק הרמ"א שיכול לתת לו ללמד ילד אחר השווה לו, והיה כאן יכול היה צ' לתת לא' עבודה אחרת ששווה לעבודה הראשונה ואינה קשה ממנה, או פחותה ממנה, וכיון שלטענת א' הלעות העבודה שהלעי לה צ' היו פחותות וקשות מהעבודה הראשונה, ואחת ההלעות היתה במקום עבודה שהוא גרוע עבודה במקום העבודה הראשון (כדוכן פתוח בתחנה המרכזית, לעומת עבודה בחוף חנות, ו"כל כבודה בת מלך פנימה"), לפיכך היתה לה זכות לסרב להחליף את העבודה, וצ' היה חייב לשלם לה את כל שכרה עד תום תקופת עבודתה, וכפי שפסק המהר"ס.

אלא שלטענת צ' זכור לו שהלעי לא' עבודת מזכירות ששווה לעבודה הראשונה שלה, ואם אכן כך היה לא היה לה זכות לסרב. אך בנקודה זו א' מכחישה אותו בטענת צרי, וצ' לא היה צרי כמוה כדי להכחישה, ע"כ נראה לקבל את טענתה ואת סירובה להחליף את העבודה.

וראה דב"ע נו 127/3 שכאשר ניטל מהעובד תפקיד אחראי, אפילו שכרו לא נפגע, נחשב הדבר להרעת תנאי עבודה המאפשרת לעובד התפטרות צדן מפורטר. וראה תצ"ע (ת"א) 97-560/92 שה"ה בהעברת אחראי מחלקה בצנקה לשמש כפקיד ומרכזן במסלקה בצמרתף הבנק.

וכשלא היו פיטורים מפורשים מלד המעביד וגם לא התפטרות מפורשת מלד העובד, ראה דב"ע 108/3-עובד ראשי לטעון מערכת עובדות ולבקש מציה"ד ללמוד ממנה כי הוא התפטר או פוטר. ואף בנידון דידן למד בית הדין מטענות הלהדים כי נחשב הדבר כאילו היו פיטורים מפורשים מלד המעביד, שהרי להלכה דינו כ"חזר צעה"צ" (עיי' חו"א צ"ק סי' כג אות ז).

ולפי סעיף (א)9(1)2 לחוק עבודת נשים, לא ניתן לפטר עובדת שחזרה מחופשת לידה במשך 45 יום נוספים לאחר חזרתה לעבודה, וראה ע"צ 1195/99 שלפי סעיף זה המעביד היה לריך לספק לחופשת עבודה בתשלום במשך 45 יום ממועד תום חופשת הלידה שלה. לפיכך בנידון זה חייב צ' לשלם לא' שכר עבודה עבור 45 יום מתום חופשת הלידה שלה.